

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmmma Totivs Theologiae S. Thomae Aqvinatis, Doctoris Angelici Ordinis Prædicatorum

Secvndæ Secvndæ Partis Volumen Secundum

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Romae, 1619

De tertio. 4

urn:nbn:de:hbz:466:1-38762

Vtrum tertium Decalogi præceptum conuenienter tradatur, scilicet de sanctificatione sabbathi?

614
2. q. 100.
a. 5. ad 2.
q. 101.
art. 4. ad
10. Et 7.
d. 37. a 5
et isa 56
co. 1. fi. Et
1ob 3. co.
2. fn. Et
Col. 2. le.
4. co. 1. fi.
* c. 12. li.
7 in Luc.
in c. de
curatio-
ne mulie-
ris circa
me. 10 5.
1. 2. quæ-
101. a 4.

AD quartum sic proceditur, Videtur, quod inconuenienter tertium præceptum decalogi tradatur, scilicet de sanctificatione sabbathi. Hoc enim præceptum spiritualiter intellectum, est generale. Dicit enim Ambros. * super illud Luc. 13. Archifinagogus indignans quod sabbatho curasset: Lex (inquit) in sabbatho non iubet hominem curare, sed seruilia opera facere, id est, peccatis grauari prohibet. Secundum autem literalem sensum, est præceptum ceremoniale. Dicitur enim Exod. 31. Videte ut sabbatum meum custodiatis: quia signum est inter me & vos in generationibus vestris. Præcepta autem decalogi & sunt præcepta spiritualia, & sunt præcepta moralia. Inconuenienter ergo ponitur inter præcepta decalogi.

¶ 2 Præterea, Ceremonialia legis præcepta continent sacra, sacrificia, sacramenta, & obseruantias, vt supra habitum est. Ad sacra autem pertinebant non solum sacri dies, sed etiam sacra loca, & sacra vasa, & alia huiusmodi. Similiter etiam erant multi sacri dies præter sabbatum. Inconueniens est ergo, quod prætermisiss alijs omnibus ceremonialibus, sola obseruantia sabbathi fiat mentio.

¶ 3 Præterea, Quicumque transgreditur præceptum decalogi, peccat. Sed in veteri lege aliqui transgredientes obseruantiam sabbathi, non peccabant: sicut circumcidentes pueros octaua die, & sacerdotes in templo sabbathis operantes: & Helias cum quadraginta diebus peruenisset ad montem Dei Oreb, consequens est quod in sabbatho itinerauit. Similiter etiam sacerdotes dum septem diebus circumferrent arcam Domini, vt legitur Iosue 6. intelliguntur eam die sabbathi circumtulisse. Dicitur etiam Luc. 13. Nonne vnusquisque vestrum soluit bouem suum aut asinum, & ducit adquare? Ergo inconuenienter ponitur.

ponitur inter præcepta decalogi.

¶ 4 Præterea, Præcepta decalogi sunt etiam in noua lege obseruanda. Sed in noua lege non seruiatur hoc præceptum, nec quantum ad diem sabbathi, nec quantum ad diem dominicam, in qua & cibi coquantur, & itinerantur & piscantur homines, & alia multa huiusmodi faciunt. Ergo inconuenienter traditur præceptum de obseruatione sabbathi.

SED contra est scripturæ auctoritas.

RESPONDEO dicendum, quod remotis impedimentis veræ religionis per primum, & secundum præceptum decalogi, ut supra dictum est*; consequens fuit, ut tertium præceptum poneretur, per quod homines in vera religione fundarentur. Ad religionem autem pertinet cultum Deo exhibere. Sicut autem scriptura diuina traditur nobis sub aliquibus corporalium rerum similitudinibus. ita cultus exterior Deo exhibetur per aliquod sensibile signum. Et quia ad interiorem cultum, qui consistit in oratione, & deuotione, magis inducitur homo ex interiori Spiritus sancti instinctu, præceptum legis dandum fuit de exteriori cultu, secundum aliquod sensibile signum. Et quia præcepta decalogi sunt quasi quedam prima, & communia legis principia: ideo in tertio præcepto decalogi præcipitur exterior Dei cultus sub signo communis beneficii: quod pertinet ad omnes, scilicet ad representandum opus creationis mundi, a quo requieuisse dicitur Deus septima die: in cuius signum dies septima mandatur sanctificanda, id est, deputanda ad vacandum Deo. Et ideo Exod. 20. præmissis præceptis de sanctificatione sabbathi, assignatur ratio: quia sex diebus fecit Deus cælum & terram, & in septima die requieuit.

ar 2. q.
3. huius q.

Ad primum ergo dicendum, quod præceptum de sanctificatione sabbathi litteraliter intellectum, est partim morale, partim autem ceremoniale. Morale quidem, quantum ad hoc quod homo deputet aliquod tempus vitæ suæ ad vacandum diuinis, **inest**

Inest enim homini naturalis inclinatio ad hoc quòd cuiuslibet rei necessariz deputeur aliquod tempus : sicut corporali refectio[n]i, somno, & alijs huiusmodi. Vnde etiam spiritali refectio[n]i, qua mens hominis in Deo reficitur secundum dictamen naturalis rationis, aliquod tempus deputat homo. Et sic habere aliquod tempus deputatum ad vacandum diuinis, cadit sub præcepto morali. Sed in quantum in hoc præcepto determinatur speciale tempus in signum creationis mundi, sic est præceptum ceremoniale. Similiter etiam ceremoniale est secundum allegoricam significationem, prout fuit signum quietis Christi in sepulchro, quæ fuit septima die. Et similiter secundum moralem significationem, prout significat cessationem ab omni actu peccati, & quietem mentis in Deo. Et secundum hoc quodammodo est præceptum generale. Similiter etiam ceremoniale est secundum significationem anagogicam, prout scilicet præfiguratur quietem fruitionis Dei, quæ erit in patria. Vnde præceptum de sanctificatione sabbathi ponitur inter præcepta decalogi, in quantum est præceptum morale, non in quantum est ceremoniale.

Ad secundum dicendum, quòd aliæ ceremonie legis sunt signa aliquorum particularium effectuum Dei. Sed observatio sabbathi est signum generalis beneficij, scilicet productionis vniuersæ creaturæ. Et idèõ convenientius debuit poni inter præcepta generalia decalogi, quàm aliquid aliud ceremoniale legis.

Ad tertium dicendum, quòd in observantia sabbathi duo sunt consideranda : quorum vnum est sicut finis. Et hoc est vt homo vacet rebus diuinis : quod significatur in hoc quod dicitur, Memento vt diè sabbathi sanctifices. Illa enim dicuntur sanctificari in lege, quæ diuino cultui applicantur. Aliud autem est cessatio operum, quæ significatur cum subditur, Septima diè Dñi Dei tui non facies omne opus. Sed de quo opere intelli-

intelligatur, apparet per id quod exponitur Leuit. 23.
 Omne opus seruite non facietis in eo. Opus autem ser-
 uile dicitur à seruitute. Est autem triplex seruitus. Vna
 quidem, qua homo seruit peccato: secundum illud,
 Qui facit peccatum, seruus est peccati. Et secundum
 hoc, omne opus peccati dicitur seruite. Alia verò ser-
 uitus est, qua homo seruit homini. Est autem homo
 alterius seruus, non secundum mentem, sed secundum
 corpus, vt supra habitum * est. Et ideo opera serui-
 lia secundum hoc dicuntur opera corporalia, in qui-
 bus vnus homo alteri seruit. Tertia autem est serui-
 tus Dei. Et secundum hoc, opus seruite posset dici
 opus latræ, quod pertinet ad Dei seruitium. Si autem
 sic intelligatur opus seruite, non prohibetur in die
 sabbathi: quia hoc esset contrarium fini obseruatio-
 nis sabbathi. Homo enim ad hoc ab alijs operibus ab-
 stinet in die sabbathi, vt vacet operibus ad Dei ser-
 uitute pertinentibus. Et inde est, quod sicut dicitur
 Ioann. 7. circumcisionem homo accipit in sabbatho,
 vt non soluat lex Moyfi. Inde etiam est quod
 sicut dicitur Matth. 12. Sabbathis sacerdotes in tem-
 plo sabbathum violant, id est, corporaliter in sabbatho
 operantur, & sine crimine sunt. Et sic etiam sa-
 cerdotes in sabbatho circumferentes arcam, non trās-
 grediebantur præceptum de sabbathi obseruatione.
 Similiter etiam nullius spiritualis actus exercitium
 est contra obseruantiam sabbathi: puta, si quis doceat
 verbo vel scripto. Vnde Num. 28. dicit gloss. quod fa-
 bri & huiusmodi artifices otiantur in die sabbathi.
 Lector autem diuinæ legis, vel doctor, ab opere suo
 non desinit. Nec tamen contaminatur sabbathum: sicut
 sacerdotes in templo sabbathum violant, & sine crimi-
 ne sunt. Sed alia opera seruilia, quæ dicuntur seruilia
 primo vel secundo modo, contrariantur obseruantie
 sabbathi, in quantum impediunt applicationem ho-
 minis ad diuina. Et quia magis homo impeditur à re-
 bus diuinis per opus peccati, quam per opus licitum,
 quamuis sit corporale: ideo magis contra hoc præce-

Sec. Sec. Vol. Ij.

XK

ptum

9 104 a.
 5 104 b
 ad 1. ar.

s. 3. ante
ms. 10. 9.

ptum agit qui peccat in die festo, quàm qui aliud corporale opus licitum facit. Vnde August. dicit in lib. * de decem chordis, Melius faceret Iudæus in agro suo aliquid vile, quàm si in teatro seditiosus existeret. Et melius feminæ eorum die sabbathi lanam facerent, quàm quòd tota die in neomenijs suis impudicè saltarent. Non enim qui peccat venialiter in sabbatho, contra hoc præceptum facit: quia peccatum veniale non excludit sanctitatem. Opera enim corporalia ad spiritualem Dei cultum non pertinentia, in tantum seruilia dicuntur, in quantum propriè pertinent ad feruientes. In quantum verò sunt communia & seruis & liberis, seruilia, non dicuntur. Quilibet autem tam seruus quàm liber tenetur in necessarijs providere, non tantum sibi, sed etiam proximo, præcipuè quidem in his quæ ad salutem corporis pertinent: secundum illud Proverb. 24. Erue eos, qui ducuntur ad mortem. Secundariò autem etiam in damno rerum vitando, secundum illud Deut. 22. Non videbis bouem fratris tui, aut ouem errantem, & præteribis: sed reduces fratri tuo. Et ideo opus corporale pertinens ad conferuandam salutem proprii corporis, non violat sabbathum. Non enim est contra obseruantiam sabbathi, quòd aliquis comedat, & alia huiusmodi faciat, quibus salus corporis conferuatur. Et propter hoc Machabæi non polluerunt sabbathum, pugnantes ad sui defensionem die sabbathi, vt legitur primi Machab. 2. Similiter etià nec Helias fugiens à facie Iezabel in die sabbathi. Et propter hoc etiam dominus Matthæi 12. excusat discipulos suos qui colligebant spicas in die sabbathi, propter necessitatem quam patiebantur. Similiter etiam opus corporale quòd ordinatur ad salutem corporalem alterius, non est contra obseruantiam sabbathi. Vnde dicitur Ioannis septimo, Mihi indignamini, quia totum hominem saluum feci in sabbatho. Similiter etiam opus corporale quòd ordinatur ad immittens damnum rei exterioris vitandum, non violat sabbathum. Vnde dicit dominus Matth. 12. Quis erip

ex vobis homo qui habet vnam ouem, & si ceciderit sabbatho in foueam, nonne tenebit & leuabit eam?

Ad quartum dicendum, quod obseruantia diei Dominicæ in noua lege succedit obseruantie sabbathi, non ex vi præcepti legis, sed ex constitutione Ecclesie & consuetudine populi Christiani. Nec etiam huiusmodi obseruatio est figuralis, sicut fuit obseruatio sabbathi in veteri lege. Et ideo non est ita arcta prohibitio operandi in die Dominica, sicut in die sabbathi. Sed quædam opera conceduntur in die Dominica, quæ in die sabbathi prohibebantur: sicut decoctio ciborum, & alia huiusmodi. Et etiam in quibusdam operibus prohibitis, facilius propter necessitatem dispensatur in noua, quàm in veteri lege: quia figura pertinet ad protestationem veritatis, quam nec in modico præterire oportet. Opera autem secundum se considerata immutari possunt pro loco & tempore.

ARTIC. V.

Utrum conuenienter tradatur quartum præceptum de honoratione parentum?

615

Ad quintum sic proceditur. Videtur, quod inconuenienter tradatur quartum præceptum de honoratione parentum. Hoc enim est præceptum, quod pertinet ad pietatem. Sed sicut pietas est pars iustitiæ, ita etiam obseruantia, & gratia, & alia de quibus dictum * est. Ergo videtur, quod non debuit dari speciale præceptum de pietate, cum de alijs non datur.

3. dist. 17.
a. 2. q. 2.

q. 101. et
102.

¶ 2 Præterea, Pietas non solum exhibet cultum parentibus, sed etiam patriæ, & alijs sanguine coniunctis, & patriæ beneuolis, vt supra dictum * est. Inconuenienter ergo in hoc quarto præcepto fit mentio solum de huiusmodi honoratione patris & matris.

q. 101. a.
1.

¶ 3 Præterea, Parentibus nõ solum debetur honor & reuerentia, sed etiam sustentatio. Ergo insufficienter sola parentum honoratio præcipitur.

¶ 4 Præterea, Contingit quandoque quod hi qui honorant parentes, cito moriuntur: & e contrario qui

Xx 2 paren-